

Dassen onderweg

Nico Jonker

Versie: 18 juli 2017

Terugkeer van de das in het Gooi

Verkeer en de bevolking zijn de afgelopen decennia sterk toegenomen in het Gooi en de Utrechtse Heuvelrug. Toch zag het grootste roofdier van Nederland, de das, kans om zich er te vestigen en spectaculair toe te nemen. Het aantal burchten ging in het Gooi in 30 jaar tijd van 1 naar tientallen. Om het leefgebied te verbeteren zijn tal van maatregelen genomen. Zo is de das onder meer beschermd en mag er niet meer op gejaagd worden. Ook de burchten zijn beschermd en er zijn dassentunnels aangelegd. Boeren en burgers accepteren bovendien dat de dieren op zoek gaan naar voedsel in mais- en graslanden.

Wat de sleutelfactoren voor de succesvolle stijging in aantallen zijn, is nooit onderzocht. Daarom staken de provincie Noord-Holland, Rijkswaterstaat, ProRail en het Gooisch Natuurreservaat de koppen bij elkaar en startten een gezamenlijk onderzoek naar dassen en hun manier van leven. Bioloog Jaap Mulder heeft met zenders, camera's en sporen speuren 4 jaar lang geprobeerd het dassenleven te ontrafelen.

Onder meer is onderzocht hoe groot een leefgebied is en hoe een das leeft in het gebied. Ook is in kaart gebracht hoe de dieren voedsel zoeken, dassentunnels gebruiken en wat gevaarlijke plekken zijn in de provincie. Deze gegevens zijn gebruikt om te kijken hoe de leefgebieden van de dieren in het Gooi en omstreken verbeterd kunnen worden. Het is het eerste langlopende onderzoek naar wilde dassen in Nederland. Hieronder volgen de belangrijkste resultaten.

Het leefgebied

Tijdens het onderzoek zijn 10 territoria in beeld gebracht. Daaruit blijkt dat in gebieden met veel voedsel een das een klein leefgebied heeft. Dit is het geval langs de randen van het Gooi. In de centrale dennenbossen en heidevelden is veel minder dassenvoedsel beschikbaar. Daar zijn de territoria dan ook beduidend groter.

Opmerkelijk is dat de territoria in het agrarisch grasland ook groot zijn. De dassen zoeken vooral langs slootkanten en rommelhoekjes naar eten. Op de grootste oppervlakten, de intensief gebruikte graslanden, vinden ze weinig geschikt voedsel.

Dassen leven in een vast territorium waar ze al snuffelend hun kostje bij elkaar scharrelen. Het onderzoek laat zien dat dassen in de loop van het seizoen steeds andere delen van hun leefgebied uitkammen

Voor een succesvol leven moet een das zijn leefgebied goed kennen. Weten wanneer je wat waar kunt halen om te eten. In het voorjaar zijn er veel regenwormen en in de winter eten de dassen eikels. Het is belangrijk dat dassen weten waar ze wanneer moeten zijn.

De grootste bedreiging: Verkeer!

Verkeer is nog steeds de belangrijkste doodsoorzaak bij dassen. Met name op provinciale wegen valt per kilometer het hoogste aantal dassenslachtoffers. Op provinciale wegen wordt elke 5 kilometer jaarlijks een das doodgereden. Dit is 4 keer meer dan op rijkswegen.

Langs de A27 worden dassen regelmatig aangereden. De territoria van deze dieren wordt overgenomen door andere dassen. Dit zorgt voor een instabiele situatie: er wordt gevochten om het gebied en er is veel verloop.

Rond het deel van de A27 waar nog geen dassenrasters staan, is de dichtheid aan dassen laag. Dit komt waarschijnlijk door het hoge aantal verkeersslachtoffers.

Dassentunnels en andere voorzieningen

Door het onderzoeksgebied lopen verschillende lokale en provinciale wegen, een spoorlijn en de rijksweg A27. De dassentunnel onder de weg wordt nu druk gebruikt door dassen. Sinds 2013 is de natuurbrug Zwaluwenberg beschikbaar en de dassen beginnen de brug langzaamaan te gebruiken. Dassentunnels onder het spoor en de andere wegen worden al veelvuldig gebruikt.

Faunatunnels zijn vooral effectief tegen doodgereden dieren in combinatie met rasters om de dieren naar de tunnel te geleiden. Langs de Utrechtse weg naar Hilversum, en langs de Noodweg staan goed onderhouden rasters. Gedurende de onderzoeksperiode zijn daar geen dassen gesneuveld in het verkeer.

Snelheid is alles

Dassentunnels en andere voorzieningen zijn, maar de meest effectieve methode tegen het doodrijden van dassen is en blijft het verlagen van de snelheid. Op een verkeersplateau in de Vuursche Dreef kan het verkeer ter plekken niet harder dan 30km/u. Dwars over het plateau loopt ook een, veel gebruikt dierenpaadje. In 9 weken passeerden hier 213 dieren zonder dat een slachtoffer werd gemeld. Het ging om 152 dassen, 33 reeën, 19 vossen, 12 hazen en 15 huiskatten. Ook buiten de onderzoeksperiode vielen hier geen slachtoffers. Kortom: snelheid is alles.

Overige dieren

In de onderzoeksperiode zijn bij 13 faunatunnels gedurende in totaal bijna 10.000 nachten opnames gemaakt met wildcamera's. De das blijkt verreweg de meest voorkomende gebruiker van dassentunnels met vos als goede tweede. Dan volgen kat en konijn. Ook de boomarter gebruikt redelijk vaak de dassentunnels.